

LF 2.13 – ETABLERING AF PLANTEDÆKKE

KO – KRAV 1.21

DELKRAV

LF 2.13.1	<p>Virksomheder, som har planteavl, husdyravl eller kombinationer heraf, og som disponerer over et areal på 10 hektar eller derover, der er omfattet af en fosfornorm eller kvælstofnorm skal i planperioden udlægge arealer etableret med pligtige efterafgrøder og husdyrefterafgrøder efter normale driftsmæssige principper med henblik på en effektiv kvælstofoptagelse i efteråret. Virksomheder med et efterafgrødegrundareal på mindre end 10 hektar er dog ikke forpligtet til at etablere efterafgrøder.</p> <p>Arealet med pligtige efterafgrøder skal udgøre mindst 10,7 pct. af virksomhedens efterafgrødegrundareal. For virksomheder, der udbringer husdyrgødning og anden organisk gødning svarende til 80 kg kvælstof eller der over pr. hektar harmoniareal, skal arealet med pligtige efterafgrøder mindst udgøre 14,7 pct. af efterafgrødegrundarealet.</p> <p>Virksomheder, der udbringer husdyrgødning og anden organisk gødning svarende til 30 kg kvælstof eller derover pr. hektar harmoniareal, skal udover pligtige efterafgrøder, udlægge arealer etableret med husdyrefterafgrøder, hvis virksomheden har arealer i et opland, som der i planperioden er fastsat husdyrefterafgrødekrav for, jf. bilag 2 i plantedækkebekendtgørelsen.</p> <p>Etableringen af pligtige efterafgrøder og husdyrefterafgrøder skal ske med de afgrødetyper og inden for de frister, der fremgår af plantedækkebekendtgørelsen. Virksomheden kan vælge helt eller delvis at opfylde sit efterafgrødekrav ved at anvende et eller flere af de alternative virkemidler, der fremgår af plantedækkebekendtgørelsen.</p>
-----------	--

UNDTAGELSER TIL KRAVET

Virksomheder med et efterafgrødegrundareal på mindre end 10 hektar er ikke forpligtet til at etablere efterafgrøder. Yderligere er virksomheder, der ved planperiodens start er økologer eller omfattet af en ansøgning herom ikke omfattet af husdyrefterafgrødekravet.

FORMÅL

LF 2.13.1	Formålet er at nedbringe vandforurening forårsaget eller fremkaldt af nitrater, der stammer fra landbruget og at forebygge yderligere forurening af denne art. At beskytte menneskets helbred, de levende ressourcer og vandøkosystemerne
-----------	---

KRAVETS INDHOLD

Kun virksomheder, som har et samlet efterafgrødegrundareal (inklusive forpagtede og lejede arealer) på over 10 hektar og har planteavl, husdyravl eller kombinationer heraf, er pligtige til at etablere efterafgrøder. Virksomhedens efterafgrødekrav i planperioden 2024/2025 (efterafgrøder udlagt i 2023) beregnes ud fra jordbrugers efterafgrødegrundareal (fra GKEA 2024), og afhænger af mængden af husdyrgødning og anden organisk gødning, der udbringes på bedriften.

Virksomheder, der har arealer i oplande til nitrاتفølsomme habitatnaturtyper i Natura 2000-områder, hvor der er sket en stigning i mængden af udbragt organisk gødning, samt i kystvandoplande med indsatsbehov i henhold til vandområdeplanerne, skal i tillæg til de pligtige efterafgrøder etablere husdyrefterafgrøder. Yderligere er virksomheder, der ved planperiodens start er økologer eller omfattet af en ansøgning herom ikke omfattet af husdyrefterafgrødekravet. Husdyrefterafgrødekravet for planperioden 2024/2025 i de enkelte oplande fremgår af bilag 2 til Bekendtgørelse nr. 924 af 9. juli 2024 om næringsstofreducerende tiltag og dyrkningsrelaterede tiltag i jordbruget for planperioden 2024/2025. (plantedækkebekendtgørelsen). Krav til afgrødetyper og fristerne for etablering samt destruktion, gælder i henhold til bekendtgørelsen.

Etableringen af efterafgrøder skal foretages efter normale driftsmæssige principper og efterafgrøderne skal have en tilstrækkelig dækningsgrad til at sikre en effektiv kvælstofoptagelse i efteråret. Etablering af efterafgrøder kan erstattes af et eller flere alternativer til efterafgrøder, som er nævnt i Landbrugsstyrelsens "Vejledning om pligtige og husdyrefterafgrøder og dyrkningsrelaterede tiltag, planperioden 1. august 2024 til 31. juli 2025".

Efterafgrøder må ikke nedpløjes, nedvisnes eller på anden måde destrueres før 20. oktober 2024; dog må den tidligste destruktion af efterafgrødeblandinger med kvælstoffikserende arter først ske fra 1. februar 2025 og efterafgrøder i majs ikke destrueres før 1. marts 2025. Arealer med pligtige eller husdyrefterafgrøder skal benyttes til en forårssået afgrøde eller udlægges med blomsterbrak eller bestøverbrak i den samme planperiode. Fra 2024 må arealer med efterafgrøder også indgå i statsligt eller EU-finansierede tilskudsordninger og projekter om permanent udtagning af landbrugsjorder. F.eks. klimalavbundsprojekter, vand- og klimaprojekter, og tilskudsordninger om permanent ekstensivering. Hvis arealer med efterafgrøder indgår i et sådant projekt, må efterafgrøden ikke nedpløjes, nedvisnes eller på anden måde destrueres, inden arealerne ekstensiveres permanent. Heller ikke efter den 19. oktober 2024.

Alternativer til efterafgrøder skal udlægges/anvendes i henhold til Landbrugsstyrelsens "Vejledning om regler for pligtige og husdyrefterafgrøder og dyrkningsrelaterede tiltag for planperioden 1. august 2024 til 31. juli 2025".

Efterafgrøder udlagt i efteråret 2024 og alternativer til efterafgrøder hører til planperioden 2024/2025.

KRAVETS RELEVANS

Kontrol af kravet er først relevant fra og med 11. september 2024 til og med den 19. oktober 2024. I perioden frem til 11. september 2024 er kravet om efterafgrøder ikke relevant at kontrollere, da landbruger til og med 10. september 2024 har mulighed for at indberette, hvordan kravet skal opfyldes. Kravet noteres således i perioden frem til 11. september som "Ikke relevant".

KONTROLMETODE

Kontrollen af pligtige efterafgrøder og husdyrefterafgrøder omfatter en kontrol af, om de efterafgrøder, der er indmeldt i skemaet GKEA i Tast Selv, er blevet udlagt og overholder krav om dækningsgrad jf.

Landbrugsstyrelsens trappemodel (se næste side). Kontrollen omfatter også kontrol af indmeldte alternativer til efterafgrøder. Kontrollen af alternativer kan variere lidt og beskrives i denne instruks.

Kontrolbesøget består af en markkontrol med besigtigelse af arealer med efterafgrøder og alternativer, for at vurdere, om jordbruger har etableret efterafgrøder i overensstemmelse med det indberettede og efter de gældende regler. Kontrollen af alternativer til efterafgrøder kan bl.a. også bestå af en bilagskontrol. Til kontrollen indgår jordbrugers indberetning i GKEA samt evt. mark- og gødningsplaner.

Landbrugers samlede areal med pligtige efterafgrøder og husdyrefterafgrøder samt alternativer sammenstilles med det indberettede areal i GKEA. Der kontrolleres op til det samlet efterafgrødekrav for den enkelte bedrift. Der kan ikke inddrages andre efterafgrødeordninger til opfyldelse af efterafgrødekravet, med mindre disse er trukket ud af den pågældende ordning for i stedet at opfylde krav LF 2.13.

Fremsøg seneste indberettet skema "Gødningskvote og efterafgrøder 2024" (GKEA) i CAP-TAS. Journalisér det i CAP-TAS inden du kontrollerer kravet.

Dette kan bruges i den efterfølgende sagsbehandling. Vær opmærksom på at landbruger kan ændre i det indberettede areal med efterafgrøder og alternativer i nedadgående retning, frem til der anmeldes kontrol på arealet.

Ved at se i GKEA skemaet, kan du under afsnittet "Opgørelse af efterafgrøder 2024" og "markplan for efterafgrøder, kolonne A12-A15" se hvad der skal anvendes før og efter fysisk kontrol til vurdering af kontrolresultat.

Hvis GKEA ikke er udfyldt, skal kravet ikke kontrolleres, da gødningskvoten automatisk nedskrives i næste planperiode. Efterafgrødekravet er derved opfyldt ved alternativet kvotereduktion.

"Opgørelse af efterafgrøder 2024" / "pligtige efterafgrøder og husdyrefterafgrøder"

På siden opgørelse af efterafgrøder i GKEA 2024 kan du se kravet til pligtige og husdyrefterafgrøder for planperioden (felt **K**) og hvor mange ha pligtige og husdyrefterafgrøder samt alternativer landbruger har indberettet i markplanen for efterafgrøder, der er omregnet til ha efterafgrøder (felt **L + M**).

Pligtige efterafgrøder og husdyrefterafgrøder						
K	Krav til pligtige efterafgrøder, % og ha		%		ha	
	Reduktion i krav pga. pilotprojekter					ha
	Krav til husdyrefterafgrøder, % og ha		%		ha	
	Samlet krav til pligtige og husdyrefterafgrøder					ha
L	Indberettede pligtige og husdyrefterafgrøder				ha	
M	Indberettede alternativer til pligtige og husdyrefterafgrøder (omregnet til efterafgrøder)				ha	
N	Overskud af efterafgrøder fra tidligere planperioder				ha	
	Del af overskud, der kan anvendes til at opfylde krav				ha	
Y	Sen etablering, der kan opfyldes med overskud fra tidligere planperioder, maks				ha	
	Angiv antal ha overskud fra tidligere planperioder, som du vil anvende til at opfylde krav fra sen etablering				ha	
	Kvotefradrag som følge af sen etablering				kg N	
O	Har du overtaget et overskud af efterafgrøder fra en ophørt virksomhed? Ja ☐					
	<i>Navn</i>	<i>CVR-nummer</i>	<i>Areal med efterafgrøder</i>	<i>Tilføjet af sagsbehandler</i>		
			ha	Ja ☐		
		Sum	0	ha		
☐ Indsæt element						
P	Efterafgrøder og alternativer i alt				ha	
Q	Del af planperiodens krav, der opfyldes med ovenstående efterafgrøder og alternativer				ha	
	Hvis du vil ændre ovenstående, så oplys det her. Resterende krav vil blive opfyldt ved fradrag i kvoten				ha	
R	Resultat af pligtige efterafgrøder og husdyrefterafgrøder				ha	
S	Du har valgt et fradrag i kvoten 2024/2025 som følge af manglende pligtige efterafgrøder og husdyrefterafgrøder på i alt				kg N	
T	Overskud af efterafgrøder der overføres til planperioden 2025/2026				ha	

I felt **K** kan du se **Samlet krav til pligtige og husdyrefterafgrøder**.

Dette er bedriftens samlede krav med efterafgrøde og/eller alternativer i planperioden, som skal kontrolleres. Du skal kun kontrollere op til kravet.

OBS. Du skal ikke selv inddrage overskud fra tidligere planperioder til beregning af det samlede krav.

Landmanden kan vælge at erstatte etablering af pligtige og husdyrefterafgrøder helt eller delvist ved at reducere kvælstofkvoten for bedriften i planperioden 2024/2025. Dette er et alternativ til efterafgrøder. Dette gøres ved enten at landmanden indberetter for lidt efterafgrøder eller andre alternativer, eller ikke indberetter i GKEA, ift. bedriftens samlede krav.

Inden kontrolbesøget skal du afklare kravet i ha, der skal kontrolleres af landmandens areal med pligtige efterafgrøder og alternativer, i seneste indberettet skema i "Gødningskvote og efterafgrøder 2024" (GKEA) i CAP-TAS.

I skal forholde jer til kolonne K, der viser det samlede krav samt kolonnerne L og M, der henholdsvis viser de indberettede efterafgrøder og alternativer til efterafgrøder.

Der kan forekomme forskellige scenarier i GKEA:

1. Landbruger har indberettet flere efterafgrøder og/eller alternativer til efterafgrøder (**L+M**) end det samlede krav (**K**).

Her skal du kun kontrollere op til det samlede krav (kolonne K).

Eksempel: Der er indberettet 48,28 ha(L+M) og det samlede krav er kun 39,35 ha (K). Du skal kontrollere op til 39,35 ha.

2. Landbruger har indberettet mindre efterafgrøder og/eller alternativer til efterafgrøder (**L+M**) end det samlede krav (**K**).

Her skal du kontrollere op til det samlede indberettede af pligtige efterafgrøder og/eller alternativer (kolonnerne L+M).

Eksempel: Der er kun indberettet 52,75 ha efterafgrøder og det samlede krav er 85,57 ha. Her vil der være truffet et valg fra landbrugers side om de resterende ha tages fra opsparede efterafgrøder, som reduceret kvælstofkvote for planperioden. Du skal kontrollere 52,75 ha.

"Markplan for efterafgrøder, kolonne C35-C39"

Du kan bruge denne markplan til at se hvad landbruger har indberettet. I denne fremgår fx:

- Antal ha efterafgrøder der er etableret på hver mark.
- Antal ha mellemafgrøder, energiafgrøder, braklagte arealer, braklagte arealer langs vandløb og søer, tidlig såede vinterafgrøder, blandinger med kvælstoffikserende arter og/eller præcisionslandbrug etableret på hver mark. Alternativerne har en omregningsfaktor der omregnes til efterafgrøder i ha
- Datoen for etablering af efterafgrøder, der er sået i perioden 21. august til og med 7. september 2024.

Det er ikke et krav om stedfasthed.

Hvis der er etableret flere pligtige eller husdyrefterafgrøder eller alternativer på andre marker end indberettet i GKEA 2024, kan de fremvises ved fysisk kontrol, såfremt de er en del af landbrugers efterafgrødegrundareal pr. 31. juli 2024 og fremgår af indberettede markplan senest 10. september 2024. Man kan således ikke anvende arealer erhvervet i perioden fra den 1. august og frem til kontroltidspunktet til opfyldelse af kravet.

Der kan ikke inddrages andre efterafgrødeordninger til opfyldelse af efterafgrødekravet, med mindre disse er trukket ud af den pågældende ordning for i stedet at opfylde krav LF 2.13.

Du skal begynde kontrollen med at bede ansøger om at udpege på hvilke marker, der er pligtige/husdyrefterafgrøder og alternativer.

Kontrol af efterafgrøder

Følgende efterafgrødetyper kan bruges som pligtige/husdyrefterafgrøder:

- Rent græs uden kløver
- Korsblomstrede afgrøder f.eks. olieræddike og gul sennep, eventuelt som blanding
- Cikorie
- Honningurt
- Klinte
- Hjulkrone
- Morgenfrue
- Korn
- Frøgræs, der efter høst fortsætter som efterafgrøde

Efterafgrøder, der sås i en hovedafgrøde, skal sås i korn eller en afgrøde med tilsvarende høsttidspunkt. Det gælder for både renbestand og blandinger.

Det er tilladt at udså græsudlæg i majs.

Efterafgrøderne har ingen N-norm, og det er efter gødningsanvendelsesbekendtgørelsen tilladt at tildele kunstgødning til efterafgrøder, mens andre gødningstyper ikke må tildeles efterafgrøder. Dog kan lukkeperioden for udbringning af kvælstofholdig kunstgødning indskrænke muligheden for at gøde efterafgrøderne. Lukkeperioden går fra efter høst (dog senest 1. oktober) indtil 1. februar, jf. § 9, stk. 1, med visse undtagelser i § 9, stk. 2 og 3.

Det er ikke tilladt at have pligtige/husdyrefterafgrøder i roer eller andre afgrøder med sent høsttidspunkt.

Efterafgrøderne må både sås før, under eller efter høst, indenfor etableringsfristerne.

Afgræsning og slæt

Det er tilladt at afgræsse, afpudse og tage slæt på arealer med pligtige/husdyrefterafgrøder, så længe plantedækket ikke tager skade, og efterafgrøden stadig har en tilstrækkelig dækningsgrad.

Hvis du konstaterer, at plantedækket ikke er tilstrækkeligt på grund af afgræsning, afpudsning eller slæt, skal du ikke medregne arealet.

Sprøjtning

Hvis efterafgrøden er nedvisnet som følge af sprøjtning, kan den ikke godkendes til pligtige/husdyrefterafgrøder. Hvis der er behandlet med midler, der ikke ødelægger efterafgrøden, som for eksempel sneglemiddel, kan efterafgrøden godt godkendes til pligtige/husdyrefterafgrøder

Såtidspunkt

Du finder dato for såtidspunktet i GKEA i afsnit 'Markplan efterafgrøder' kolonne 'A 13'.

Nedenfor fremgår en oversigt over de generelle såfrister for efterafgrøder samt muligheder for udskydelse for visse typer.

Dato	1. august	20. august
Efterafgrødetype	Rent græs uden kløver Korn med undtagelse af rug, havre og vårbyg Cikorie Klinte	Korsblomstrede afgrøder Honningurt Almindelig rug Stauderug Hybridrug Havre Vårbyg Klinte Hjulkrone Morgenfrue

7. september 2024 (udskudt såfrist)

Ansøger kan vælge at så sine efterafgrøder frem til 7. september mod at få en kvotereduktion for de efterafgrøder, der har såfrist 20. august og er sået herefter. Kvotereduktionen skal opveje den mindre effekt af, at efterafgrøden er sået senere.

Den udskudte såfrist skal indberettes på markniveau i GKEA.

Ansøger kan også vælge om de ved udskudte/fleksible frister vil have reduktion af kvælstofkvoten pr. dag for den specifikke sådato mellem 21. august og 7. september. Det kræver dog, at ansøger har brugt præcisionsudstyr og udført positionsbestemt og datobestemt såning af efterafgrøder samt at der indsendes dokumentation i form af SHAPE-filer, i forbindelse med kontrollen. Dokumentation skal journaliseres på sagen og du skal kontakte Jordbrugskontrol, der skal kontrollere dette.

Bemærk at den påkrævede dækningsgrad ændres i trappemodellen alt efter den indberettede såtidspunkt.

Vær opmærksom på at frøgræs, hvoraf der skal høstes frø året efter, ikke kan godkendes som pligtige/husdyrefterafgrøder. Frøgræs der efter høst fortsætter som efterafgrøde kan dog godkendes.

Dækningsgrad

Efterafgrøden skal være udlagt eller etableret med henblik på en effektiv kvælstofoptagelse i efteråret. På arealet skal der være en veludviklet efterafgrøde, der dækker arealet.

Du skal visuelt vurdere, om efterafgrøden dækker arealet, hvilket vil sige, at den skal fremstå veletableret og jævnt fordelt over hele arealet. Du skal vurdere efterafgrødens dækningsgrad og ikke antallet af efterafgrødeplanter, dog ikke for efterafgrøder udlagt i majs (se senere).

Da kontrolperioden strækker sig over september og oktober måned, vil det i starten af kontrolperioden være i orden med en efterafgrøde, som ikke er stor og veludviklet, men der skal være en jævn fremspiring af efterafgrødeplanter.

Som et hjælpeværktøj til at vurdere hvorledes efterafgrøden er tilstrækkelig dækkende på kontrolltidspunktet, kan du anvende nedenstående trappemodell. Hvis efterafgrøden opfylder trappemodellen godtager du efterafgrøden.

OBS Understående trappemodell gælder ikke for græsudlæg i majs. (Se i stedet afsnittet ”kontrol af græsudlæg i majs”)

Periode, hvor kontrollen gennemføres	Seneste såtidspunkt for efterafgrøder (Mindstekrav til dækning)			
	20.august	24.august	28.august	7. september
11/9 – 14/9	15%	0%*	0%*	0%*
15/9 – 20/9	20%	5%	0%*	0%*
21/9 – 25/9	25%	10%	0%*	0%*
26/9 – 1/10	30%	15%	5%	0%*
2/10 – 6/10	35%	20%	10%	0%*
7/10 – 28/12	40%	25%	15%	10%

*Der skal dog være synlige tegn på etablering af efterafgrøder i form af fx udsæd eller fremspiring.

Pligtige/husdyrefterafgrøder må ikke nedpløjjes, nedvisnes eller på anden måde destrueres før 20. oktober 2024. Det gælder uanset etableringsdatoen.

Spildfrø og ukrudt

Planter af spildfrø bestående af tilladte efterafgrødearter skal indgå i vurderingen af dækningsgraden sammen med de såede efterafgrøder. Spildfrø af ikke-godkendte efterafgrøder samt ukrudt kan ikke indgå i vurderingen af dækningsgraden.

Selvom planter af spildfrø der består af tilladte efterafgrødearter kan godkendes, er det endvidere et krav, at der aktivt er foretaget såning af efterafgrøder. Det betyder, at hvis efterafgrøderne udelukkende består af spildfrø, og du kan se, at der ikke er gjort et forsøg på at etablere efterafgrøder, skal du underkende arealet.

Bemærk, at kvælstoffikserende arter ikke er tilladt på en mark der ikke er indberettet som alternativet efterafgrødeblandning med kvælstoffikserende arter. Et areal skal derfor underkendes hvis du finder kvælstoffikserende arter. Dette gælder også selvom dækningsgraden er opfyldt af ikke-kvælstoffikserende godkendte arter og spildfrø af tilladte efterafgrødearter. En undtagelse er dog hvis der kun observeres få kvælstoffikserende planter. Der må dog ikke være tegn på at disse er blevet aktivt etableret.

Kontrol af "græsudlæg" i majs

Da græsudlæg i majs først må destrueres efter den til den 28. februar 2025, er der lempeligere regler til dækningsgraden.

Du skal her kontrollere efterafgrøder i majs ud fra, om de er jævnt fordelt og veletablerede, og at der er mindst 30 planter/m².

Når majsen ikke er høstet

Når majsen ikke er høstet kan det være vanskeligt at vurdere, om der er etableret græsudlæg og i så fald om græsudlægget har en tilstrækkelig dækningsgrad.

Her er det vigtigt, at du grundigt iagttager foragerne/ forlandet, og kaster et blik ned mellem rækkerne.

Er du på kontrol om efteråret hvor græsudlægget endnu er småt, kan du eventuelt se efter jordbearbejdningstegn fra etableringen af græsudlægget (etableringsform kan dog variere mellem tilhørende jordbearbejdning eller uden jordbearbejdning).

For at du kan godkende et areal med græsudlæg i majs, skal det kunne sandsynliggøres, at der rent faktisk er etableret græsudlæg i majs.

Er du i tvivl om hvorvidt der er etableret græsudlæg eller ej på arealet, kan det derfor være en mulighed at efterspørge faktura på udsæd og eller maskinstation.

Kontrol af alternativer til efterafgrøder

Landbruger har mulighed for at anvende otte forskellige alternativer. Syv af alternativerne har en omregningsfaktor til efterafgrøder (se omregningstabel nedenfor), mens brugen af alternativet "reduceret kvælstofkvote" ikke skal kontrolleres fysisk (se afsnit om reduceret kvælstofkvote på side 8).

Du kan finde et værktøj (omregningstabel) på KO-kontrolportalen (miljø) til at omregne disse alternativer, der konstateres på kontrolbesøget.

Omregningstabel 2024: Alternativerne til pligtige og husdyrefterafgrøder	
Alternativ til efterafgrøde	Fra alternativ til efterafgrøde
Mellemafgrøder	2 ha til 1 ha efterafgrøder
Flerårige energiafgrøder	0,8 ha til 1 ha efterafgrøder
Braklagte arealer	1 ha til 2 ha efterafgrøder
Braklagte arealer langs vandløb og søer	1 ha til 4 ha efterafgrøde
Tidlig såning af visse vinterafgrøder	1,9 ha til 1 ha efterafgrøder
Efterafgrødeblandinger med kvælstoffikserende arter	1 ha til 1 ha efterafgrøder
Præcisionslandbrug	11 ha til 1 ha efterafgrøder

Mellemafgrøder

Følgende krav skal være opfyldt:

- Mellemafgrøden skal efterfølges af en vintersædsafgrøde.
- Mellemafgrøden skal være udlagt senest den 20. juli 2024.
- Mellemafgrøden må tidligst nedmuldes eller nedvisnes den 20. september 2024.
  - Mellemafgrøden kan bestå af olieræddike og/eller gul sennep eller af frøgræs, der efter høst af græsfrø fortsætter som mellemafgrøde.
- Arealet med mellemafgrøder skal udgøre et sammenhængende areal på mindst 0,01 ha.

Etablering af mellemafgrøder skal ske efter normale driftsmæssige principper med henblik på en effektiv kvælstofoptagelse inden vintersædsafgrøden.

Mellemafgrøden skal være udsået. Det betyder, at ukrudt og spildfrø ikke kan regnes med til mellemafgrøden. Der må være ukrudt og spildfrø på et areal med mellemafgrøder, men du må ikke tælle ukrudtet og spildfrøene med til mellemafgrøden. Det gælder for både vurdering af tilladte plantearter og vurdering af dækning. Ved kontrol af mellemafgrøder tages der udgangspunkt i trappemodellen, som er tilfældet for efterafgrøder. Det betyder, at mindstekravet til dækningen er 20 % i den periode, hvor kontrollen af mellemafgrøder foregår.

OBS Mellemafgrøder skal kun kontrolleres frem til 20. september. Derefter medregnes dette som det anmeldte og indberettede fra GKEA.

Flerårige energiafgrøder

Følgende krav skal være opfyldt:

- Energiafgrøderne skal senest være etableret den 31. juli 2024.
- Der er ikke fastsat krav om planteantal, omdriftstid, høst af energiafgrøderne eller krav om etableringstidspunkt inden for planperioden i forbindelse med anvendelse af energiafgrøder som alternativ til efterafgrøder.
- Energiafgrøder der kan anvendes:
  - 527 hassel
  - 591 lavskov (dog kun slægterne ask, el, hassel, pil og poppel)
  - 592 pil
  - 593 poppel (0-100 andre træer pr. ha)
  - 599 poppel (100-400 andre træer pr. ha)
  - 594 el
  - 596 elefantgræs

Braklagte arealer

Følgende krav skal være opfyldt:

Braklagte arealer kan anvendes som alternativ, hvis

- Brakarealet skal være etableret med græs, der er sået senest den 1. januar 2024.
- Brakarealet skal etableres på eksisterende omdriftsareal.
- Græsset må ikke nedpløjes, nedvisnes eller på anden måde destrueres før den 20. oktober 2024.
- Arealet skal efterfølges af en forårssået afgrøde eller skal bibeholdes som brak i 2025.
- Arealet må ikke gødskes, afgræsses eller tilføres plantebeskyttelsesmidler, og der må ikke tages slæt på arealet i perioden frem til 20. oktober 2024.
- Det braklagte areal skal udgøre et sammenhængende areal på mindst 0,01 ha.
- Hvis der er givet tilsagn til tilskud under landdistriktsprogrammet, kan brakarealet ikke anvendes som alternativ.
- Braklagte arealer, der benyttes som alternativ til pligtige/husdyrefterafgrøder kan ikke samtidig anvendes til opfyldelse af GLM 8 kravet om 4 % ikke-produktive arealer.
- Braklagte arealer, der benyttes som alternativ til pligtige og husdyrefterafgrøder kan ikke samtidig anvendes til opfyldelse af GLM 4 kravet om 3-meters bræmmer eller til opfyldelse af bioordningen for biodiversitet og bæredygtighed.

I 2024 er GKEA ikke opsat således, at systemet blokerer for, at alternativet indberettes på et areal der også er indberettet til GLM 8. Du skal derfor være opmærksom på, om braklagte arealer er beliggende på et areal der samtidig anvendes til opfyldelse af GLM 8 kravet

Et brakareal anses for at være etableret med græs, uanset at der forekommer spredte naturligt etablerede planter på arealet.

Braklagte arealer, som anvendes som alternativ, skal have afgrødekode 310 (brak, slåning)

Braklagte arealer langs vandløb og søer

Følgende krav skal være opfyldt:

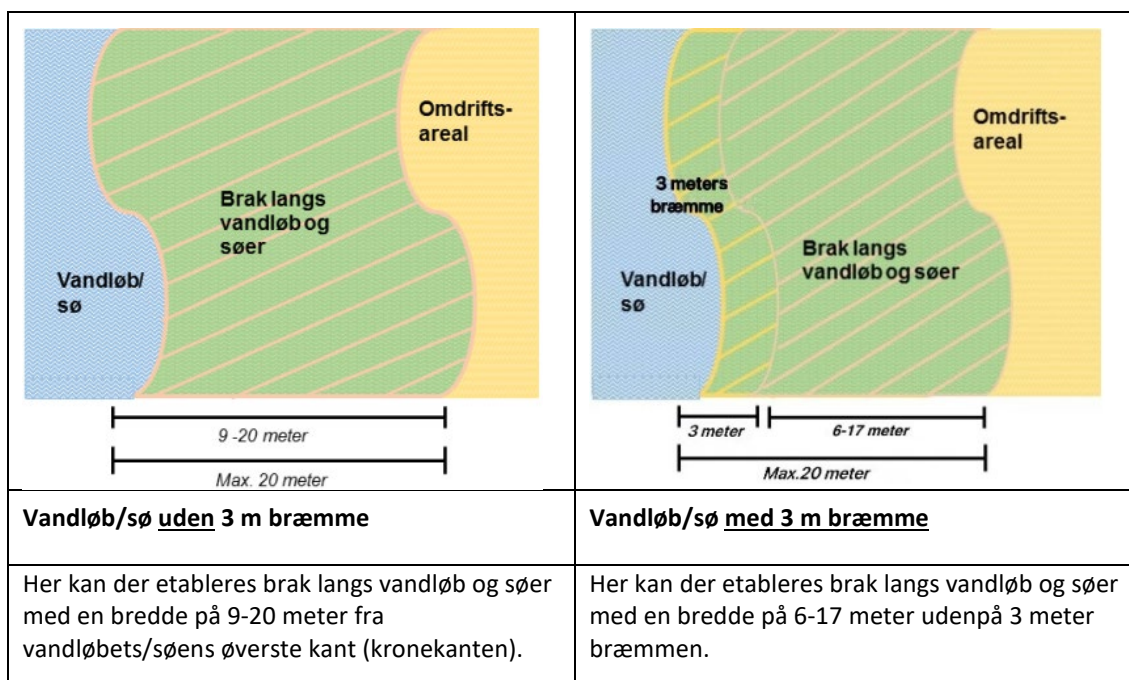
Braklagte arealer langs vandløb og søer, kan bruges som alternativ til pligtige/husdyrafgrøder, hvis de opfylder følgende:

- Arealet skal være etableret med græs, der er sået senest den 1. januar 2024.
- Græsset må ikke nedpløjes, nedvisnes eller på anden måde destrueres før den 20. oktober 2024.
- Arealet skal efterfølges af en forårssået afgrøde eller bibeholdes som brak i 2025.
- Der må ikke gødskes, afgræsses eller tilføres plantebeskyttelsesmidler på arealet, og der må ikke tages slæt på arealet i perioden frem til 20. oktober 2024.
- Brakarealet skal være beliggende imellem vandløbet/søen og et areal i omdrift.
- Det braklagte areal skal udgøre et sammenhængende areal på mindst 0,01 ha.
- Hvis der er givet tilsagn til tilskud under landdistriktsprogrammet, kan brakarealet ikke anvendes som alternativ.
- Braklagte arealer langs vandløb og søer, der benyttes som alternativ til pligtige og husdyrefterafgrøder kan ikke samtidig anvendes til opfyldelse af GLM 4 kravet om 3-meters bræmmer, GLM 8 kravet om 4% ikke-produktive arealer eller til opfyldelse af bioordningen for biodiversitet og bæredygtighed.
- Brakarealet skal mindst være 9 meter og højst 20 meter bred regnet fra vandløbets eller søens øverste kant (kronekanten). Har ansøger krav om at anlægge en GLM 4 bræmme på 3 meter skal alternativet "brak langs vandløb og søer" derfor være mellem 6-17 meter bred, fordi at alternativet "brak langs vandløb og søer" skal lægges "udenpå" GLM 4 bræmmen.

Du skal foretage kontrol af alle brakarealer langs vandløb og søer ved besigtigelse. Du skal lave en kontrolopmåling, hvis du er i tvivl om bredden af arealerne.

Ved vandløbets eller søens øverste kant (kronekanten) forstås overgangen fra det skrånende terræn mod vandløbet eller søen til det flade terræn, der normalt kan jordbearbejdes. Hvis der ikke er en identificerbar øverste kant, skal du beregne arealets bredde fra overgangen mellem bevoksning af vand- og sumplanter og egentlige landplanter.

Bemærk, at en eventuel 3-meters bræmme ikke må tælles med. Det er dog muligt at benytte braklagte arealer langs vandløb og søer, der er etableret uden på en 3-meters bræmme, se nedenstående figur. Du kan se, hvor der er 3-meters bræmmer på kortet i IMK.

Figur. Udlægning af brak langs vandløb og søer med og uden 3-meters bræmme.

Braklagte arealer langs vandløb og søer skal være udlagt med græs senest 1. januar 2024. De må tidligst destrueres 20. oktober 2024. Dog må braklagte arealer langs vandløb og søer, der ekstensiveres permanent ikke destrueres frem til arealerne ekstensiveres. Der gælder desuden de samme regler som for braklagte arealer i øvrigt.

Braklagte arealer langs vandløb og søer, som anvendes som alternativ til pligtige/husdyrefterafgrøder, skal have afgrødekode 345 "Brak langs vandløb og søer, sommerslåning (alternativ til efterafgrøder)".

Braklagte arealer langs vandløb og søer, der benyttes som alternativ til pligtige/husdyrefterafgrøder kan ikke samtidig anvendes til opfyldelse af GLM 8 kravet om 4 % ikke-produktive arealer.

I 2024 er GKEA ikke opsat således, at systemet blokerer for, at alternativet indberettes på et areal der også er indberettet til GLM 8. Du skal derfor være opmærksom på, om brakarealer langs vandløb og søer er beliggende på et areal der samtidig anvendes til opfyldelse af GLM 8 kravet.

Tidlig såning af vinterhvede, vinterbyg, vinterrug og triticales

Følgende krav skal være opfyldt:

- Vintersæden være sået senest 7. september 2024 og skal være korn i renbestand.
- Arealer med tidligt sået vintersæd, der skal anvendes til opfyldelse af krav om pligtige efterafgrøder og husdyrefterafgrøder, skal udgøre et sammenhængende areal på mindst 0,01 ha
- Indberettet areal i GKEA senest den 10. september 2024.

Vintersæden skal være sået senest 7. september for at tælle med som alternativ. Under normale omstændigheder spirer vintersæd frem på 5-7 dage. Hvis der på grund af vejrforholdene ikke er optimale forhold, skal du tage hensyn til dette ved vurderingen af afgrøden. Det kan for eksempel være kulde eller

tørke. Du skal spørge ind til såtidspunktet på kontrollen. Derefter skal du vurdere, om dette er sandsynligt på baggrund af afgrødens udviklingstrin. Hvis du vurderer, at afgrøden er sået senest ved fristen den 7. september, godkender du afgrøden.

OBS Tidlig såning skal kun kontrolleres frem til 25. september. Derefter medregnes dette som det anmeldte og indberettede fra GKEA.

Efterafgrødeblandinger med kvælstoffikserende arter

Kontrollen af efterafgrødeblandinger med kvælstoffikserende arter omfatter dels en kontrol af dækningsgraden og af tilladte arter på marken, og en bilagskontrol af frøblandingen, herunder tilladte arter og blandingskravet.

Følgende krav skal være opfyldt:

- Der er anvendt en færdigblandet efterafgrødeblanding med dokumenterbart indhold fra en foderstofforretning, frøfirma eller lignende virksomhed
- Blandingen indeholder højst 25 % kvælstoffikserende arter (beregnet ud fra frøantal) mens den resterende del af blandingen udgøres af godkendte arter af efterafgrøder
- Der er kun anvendt udvalgte vinterfaste kvælstoffikserende arter. Se oversigt herunder
- Hvis cikorie eller græs indgår som ikke-fikserende blandingspart i efterafgrødeblandinger med kvælstoffikserende arter, skal blandingen senest sås 1. august. Etableringen af disse blandinger kan ikke udskydes
- Efterafgrødeblandingen er etableret senest 20. august 2024. Der er dog mulighed for at udskyde etableringen frem til og med 7. september, idet der samtidig korrigeres i kvælstofkvoten for planperioden
- Arealet må tidligst nedpløjes, nedvisnes eller på anden vis destrueres 1. februar 2025.
- Der kan fremvises en faktura for den købte færdigblanding ved en kontrol.

Etablering af efterafgrødeblandinger med kvælstoffikserende arter skal ske efter normale driftsmæssige principper med henblik på en effektiv kvælstofoptagelse inden etablering af en forårsafrøde.

Efterafgrødeblandinger med kvælstoffikserende arter skal bestå af højst 25 % godkendte vinterfaste kvælstoffikserende arter i blanding med godkendte efterafgrøder. Dette er en del af bilagskontrollen beskrevet længere nede. I tabel 6.10 kan du se en oversigt over efterafgrøde, der er godkendt til efterafgrødeblandinger med kvælstoffikserende arter.

Fra 2024 må arealer med efterafgrødeblandinger med kvælstoffikserende arter også indgå i statsligt eller EU-finansierede tilskudsordninger og projekter om permanent udtagning af landbrugsjorder (klimalavbundsprojekter, vand- og klimaprojekter, og tilskudsordninger om permanent ekstensivering). Hvis arealer med efterafgrødeblandinger kvælstoffikserende arter indgår i et sådant projekt, må efterafgrøden ikke nedpløjes, nedvisnes eller på anden måde destrueres, inden arealerne ekstensiveres permanent.

Oversigt efterafgrøder tilladt i blandinger med kvælstoffikserende arter:

Godkendte vinterfaste N-fikserende efterafgrøder (max 25 %)	Andre godkendte efterafgrøder til blandinger med N-fikserende efterafgrøder
Alsikkekløver	Korn
Blodkløver	Græs*
Esparsette	Korsblomstrede

Gul rundbælg	Honningurt
Gul stenkløver	Klinter
Hvidkløver	Morgenfrue
Hvid stenkløver	Hjulkrone
Kællingetand	Cikorie*
Lucerne	
Rødkløver	
Vintervikke	

*) skal være etableret senest 1. august 2024.

Ved kontrol tages der udgangspunkt i trappemodellen, som er tilfældet for efterafgrøder. Under kontrolbesøget skal du altid gennemføre en bilagskontrol, også selvom andelen af kvælstoffikserende arter ikke er større end 25 % på marken. Du skal bede ansøger om at fremvise eller eftersende dokumentation for, at der er anvendt en færdigblandet efterafgrødeblanding med dokumenterbart indhold fra en foderstofforretning, frøfirma mv. eller lignende virksomhed. Arterne skal fremgå på marken.

Dokumentationen skal indeholde følgende oplysninger:

1	En faktura på den færdigblandede efterafgrødeblanding stilet til din virksomhed med angivelse af din virksomheds navn, CVR-nummer og adresse og den sælgende virksomheds navn og CVR-nummer og adresse
2	En liste over de anvendte kvælstoffikserende arter og ikke fikserende efterafgrødearter i færdigblandingen. Blandingen må ikke indeholde andre arter end dem, der er godkendt til brug for alternativet
3.	Oplysninger om blandingsprocent, i frøantal, mellem kvælstoffikserende og ikke-kvælstoffikserende efterafgrøder (max 25% N-fikserende arter)

Hvis ansøger har haft en maskinstation til at så efterafgrødeblandingen, kan oplysningen i 1) fremgå af faktura fra maskinstationen. Oplysningerne i punkt 2 skal være som dokumentation fra en foderstofforretning, frøfirma eller lignende virksomhed og kan være i form af en indlægsseddel.

Dokumentation skal journaliseres på sagen.

Manglende dokumentation eller dokumentation, der viser, at reglerne ikke er overholdt, medfører, at ansøgers anmeldte ha med alternativet underkendes, uanset hvordan det fysisk ser ud i marken.

Ved underkendelse af et areal angivet i GKEA eller på kontrollen med pligtige efterafgrøder, husk tilstrækkelig fotodokumentation.

Præcisionslandbrug

Præcisionslandbrug skal være udført på markerne i planperioden 2023/2024 for, at det kan lade sig indgå i opfyldelse af kravet i planperioden 2024/2025. Der må gerne udføres præcisionslandbrug på arealer, som landbruger senere på sæsonen påtænker at etablere pligtige- eller husdyrefterafgrøder, som også skal indgå i opfyldelsen af efterafgrødekravet.

For at kunne anvende præcisionslandbrug som alternativ til efterafgrøder skal landbruger have indberettet arealet i GKEA 2023 senest den 10. september 2024.

Landbruger må gerne anvende et areal dyrket med præcisionslandbrug i planperioden 2023/2024 til etablering af efterafgrøder, mellemafgrøder eller tidlig såning af vintersæd i planperioden 2024/2025. Det

samme areal kan altså godt anvendes to gange til opfyldelse af krav om pligtige og husdyrefterafgrøder i planperioden 2024/2025.

Følgende krav skal være opfyldt:

- Ved kontrol af præcisionslandbrug er det et krav, at der som hovedafgrøde har været dyrket korn eller raps i renbestand på marken, og at landbruger har anvendt udstyr med sektionkontrol, kilespredning og er udført positionsbestemt variabel tildeling af kunstgødning.
- Der skal udføres positionsbestemt tildeling af gødning, hvor der genereres en logfil for hver mark, som dokumenterer den graduerede kvælstoftildeling.
- Hvis der er udbragt husdyrgødning, skal der været foretaget kemiske analyser af N-indholdet i gyllen.

Er der anvendt alternativet "Præcisionslandbrug", skal du give Team Kvælstof besked.

De sørger selv for at få og kontrollere de relevante oplysninger fra landbruger, hvorefter resultatet videregives til Team KKO til videre kontrolsagsbehandling.

Reduktion af bedriftens samlede kvælstofkvote for planperioden 2024/2025

Landmanden kan vælge at erstatte etablering af pligtige og husdyrefterafgrøder helt eller delvist ved at reducere kvælstofkvoten for bedriften i planperioden 2024/2025.

Der sker ikke en fysisk kontrol af dette alternativ, da anvendelse af nedsat kvælstofkvote som alternativ til efterafgrøder fremgår i opgørelsen af krav om efterafgrøder for 2024/2025 i GKEA 2024.

Det er bl.a. en konsekvens af, at nedsat kvælstofkvote ikke kan overføres til senere planperioder, men udelukkende kan indgå i opfyldelsen af årets krav.

FOKUSSPØRGSMÅL TIL KONTROLBESØGET

Delkrav	Spørgsmål
LF 2.13.1	<ul style="list-style-type: none"> • Hvor er bedriftens efterafgrøder eller alternativer til efterafgrøder udlagt? • Fremstår efterafgrøderne veletableret og jævnt fordelt over hele arealet (efterafgrødens dækningsgrad)? • Er efterafgrøder i majs jævnt fordelt og veletableret (planteantal/m²) • Opfylder bedriften det samlede krav til pligtige og husdyrefterafgrøder? • Er der alternativer til efterafgrøder?

YDERLIGERE OPLYSNINGER TIL HØRINGSBREVET

De faktuelle oplysninger, som landbruger modtager skal være tilstrækkelig oplyst. Derfor skal der i kontrolrapporten oplyses, at alle arealer er kontrolleret ift. om kravet kunne opfyldes på øvrige arealer. Derudover en grundig faktuel beskrivelse af hvilke marker og underkendte arealer med henvisning til fotoalbum.

Til at underbygge den eventuelle overtrædelse kan der vedlægges ortofotos fra IMK, da denne kan være med til at beskrive, hvor overtrædelsen evt. har fundet sted, samt f.eks. dokumentere den manglende og/eller mangelfulde etablering.

Husk at tage flere billeder af overtrædelsen både tæt på og lidt fra afstand, hvor underkendte arealer, baggrund eller lokalitet kan genkendes.

RETNINGSLINJER FOR VURDERING AF OVERTRÆDELSER

Betydningen af overtrædelsen skal altid vurderes i forhold til formålet med delkravet.

Delkrav LF 2.13.1

Alvor	<p><u>Generelt:</u></p> <p>Den endelige bedømmelse af alvoren af overtrædelsen må altid bero på en samlet vurdering af det konkrete forhold, f.eks. om den manglende etablering eller mangelfuld dækningsgrad giver risiko for vandforurening fremkaldt af nitrater, der stammer fra landbruget og ikke har formået at forebygge yderligere forurening af denne art.</p> <p>Ved en vurdering af alvoren af en overtrædelse skal der som udgangspunkt indgå, om der konstateret delvis eller helt manglende efterafgrøder eller alternativer til efterafgrøder, mangelfuld dækningsgrad af efterafgrøder, i forhold til det areal, der er angivet i GKEA.</p>
Omfang	Omfanget vurderes ud fra, hvor stort areal med manglende etablering eller mangelfulde dækningsgrad, der ikke opfylder bedriftens samlede krav til pligtige og husdyrefterafgrøder
Varighed	Varigheden vurderes ud fra hvor længe den manglende etablering jf. gældende så- og etableringsfrister for efterafgrøder eller mangelfulde dækningsgrad og krav til alternativer til efterafgrøder har stået på.

Eksempler på mindre alvorlige, udgangspunktet og mere alvorlige overtrædelser

Mindre alvorlig	Udgangspunkt (hovedregel)	Mere alvorlig
<ul style="list-style-type: none"> • En mindre del af bedriftens krav til pligtige og husdyrefterafgrøder mangler etablering. • Den manglende dækningsgrad med pligtige og husdyrefterafgrøder er beskedent. • Manglende dækningsgrad med pligtige og husdyrefterafgrøder på et beskedent delareal. 	<ul style="list-style-type: none"> • Bedriften krav til pligtige og husdyrefterafgrøder opfyldes kun delvis. • Dækningsgraden opfyldes langt fra på store dele af det påkrævede areal med pligtige og husdyrefterafgrøder. • Dækningsgraden er ikke tilstrækkeligt på størstedelen af det påkrævede areal med pligtige og husdyrefterafgrøder. 	<ul style="list-style-type: none"> • Der er slet ikke etableret efterafgrøder og/eller alternativer til efterafgrøder til opfyldelse af bedriftens samlede krav til pligtige og husdyrefterafgrøder. • Der kun etableret en beskedent procentdel af bedriftens samlede krav til pligtige og husdyrefterafgrøder.